

Familieoptegnelser og Erindringer

samlede af

Anna Marie Sveistrup, f. Nøkkentved.

I. Del

FAMILIEN NØKKENTVED

NIELS JENSEN NØKKENTVED f. 11/10 1815, død 26/7 1893,

gift 15/8 1842 med MAREN KIRSTINE JENSDATTER f. 29/7 1825, død 1/8 1867.

Deres Børn vare:

Christian Ditlev Nielsen N	f. 9/9 1845, d. 11/11 1922.
Anna Jensine	f. 20/8 1845, d. 22/11 1846.
Anna Jensine	f. 27/8 1847, d. 25/12 1866.
Caj Vildenrath Nielsen N	f. 10/9 1849, d. 22/7 1855
Conradine Caroline	f. 7/12 1851, d. 12/4 1856.
Caj Vildenrath Nielsen N	f. 3/9 1853, d. 50/12 1908.
Oskar	f. 3/9 1853, d. 30/6 1854.
Pigebarn, død straks efter Fødselen	f. 10/10 1855, d. s. D.
Oskar Nielsen N	f. 5/2 1857, d. 30/12 1923.
Valdemar N	f. 21/11 1859, d. 29/1 1861.
Conradine Caroline Nielsen N	f. 15/10 1860, d. ?
Pigebarn, dødfødt	f. 17/11 1863.

Se nærmere angaaende Slægten i Stamtavlen i Tillæget Side 1.

Min Fader, ovennævnte **Christian Ditlev**, efterlod ved sin død nogle faa, desværre ufuldendte Optegnelser dels om Fædrehjemmet dels om visse Tidsperioder i sit senere Liv. Han nedskrev dem i sine ældre Aar og havde sikkert fra først af tænkt at give en samlet Skildring af Familien og sit Liv, men desværre opgav han dette Forhavende, saa det kun blev til Brudstykker. Her hidsættes hans Optegnelser om Fædrehjemmet.

KAPITEL 1. FÆDRENEHJEMMET

Den, der gav Slægten Navn, var en Husmandssøn ¹ fra den lille Landsby **Nøkkentved**, Mørkøv Sogn, Holbæk Amt.

Han blev født den 11/10 1813, døbt 17/10 13, konfirmeret Paaske 1828 i Stiftsbjergby af Pastor G. Busck. Faderen hed **Jens Larsen** og var husmand, så vidt vides fæstehusmand under Knabstrup, men baade han og moderen, **Karen Larsdatter**, vævede, og Hjemmet har vist nok efter de stedlige Forhold og Tidens Krav været ret velstillet, jeg har ialfald aldrig hørt noget om, at der var Trang i det Hjem. Moderen skal have været fra Møen. ² Om den lille Niels's Barndomsaar forlyder intet, men det er ret antageligt, at han har delt Kaar med sine Samfundsfæller, hvorom bl.a. vidner, at han ogsaa som Dreng har maattet vogte Kreaturer, hvad jeg med Sikkerhed kan slutte ikke alene af Bemærkninger, der ere faldne lejlighedsvis i Tidens Løb, men tillige deraf, at han tilskrev sin ualmindelig mørke og varme Lød den Omstændighed, at han som Vogterdreng havde den Vane at ligge paa Ryggen og lade Solen gennembage sig. Et Minde fra barndommen bar han i et umaadeligt stort Ar omkring den ene Tommelfinger, som han fik skaaret næsten af på en Le. Han har senere fortalt, at han aldrig glemte de Smerter, som han følte, da de pakkede Saaret ind i Salt, men han mente stadig, at denne Behandlingsmaade havde reddet hans Haand. Han har i øvrigt aldrig beklaget sig over at have haft det ondt i sin Barndom, end ikke naar der senere kunde være Anledning til overfor sine Børn at pointere Forskellen mellem hans og deres Barndomskaar. Dette har vel ogsaa været begrundet deri, at han, saa vidt jeg ved, kun tjente hos Familie og vistnok har været godt støttet hjemmefra, hvor han var eneste Søn mellem 2 eller 3 Søstre. Den ene af disse blev gift med en meget velstaaende Gaardmand i Ondløse, den anden blev, sae vidt jeg ved, gift med en Boelsmand i Bennebo, der var noget for sig mellem Bønderne, uden at jeg nøjere kan erindre hvorledes. Disse Giftermaal tyder ogsaa paa, at de gamle Væverfolk ikke har hørt til den lavere Del af Husmandsstanden. Skolegangen har det ikke været stort bevendt med, thi det hævdede Fader mange Gange, at han, da han kom i Kongens Tjeneste i 1835, ikke kunde skrive sit eget Navn. Dette maa vel ikke tages ganske bogstaveligt, men for det sædvanlige Udtryk for at han i den Retning ikke kunde præstere mere end det mindst mulige. Der er en Ting, som jeg ofte har lagt Mærke til og forundret mig over, og det var hans Ukyndighed med Hensyn til Landvæsen eller maaske rettere den upraktiske Maade, hvorpaa han saa paa de dette vedrørende Forhold. Der var ikke Spor af Bonde i ham, og derfor tror jeg ikke, at han, inden han kom i Tjenesten, har

¹ Han var Søn af en Væver og Sønnesøn af en Gaardejer. AMS

² Fader man sikkert tage fejl, da det fra anden Side er oplyst, at Karen Larsdatter er født i Ulvig paa Sjælland. AMS

beskæftiget sig meget indgaaende med Bondegerning, jeg er snarere tilbøjelig til at tro, at den kønne og velbegavede Dreng er bleven tagen godt under Armene og navnlig i Hjemmet, hvad jeg ogsaa slutter af den privilegerede Stilling, som han senere kom til at indtage overfor sin Slægt.

Saa kom det skæbneafgørende Aar, 1835, da han mødte paa Session og blev udtaget til Husar. Han skulde efter sit eget Sigende ikke have været indkaldt, men der var i Sognet en Møller, der byggede et Husmandshus og derved erhvervede Frihed for sin Søn til Indkaldelse, hvilket saa blev Anledning til, at Fader maatte springe i Trøjen. Han har tidt og ofte peget paa den Betydning som denne Omstændighed har havt for ham. Hvis han ikke var bleven indkaldt, saa var han altsaa bleven Bonde og vilde aldrig være naaet udenfor Fæstebondens trange og indskrænkede Kaar, som de var paa den Tid, medens han nu naaede op i en højere Plan og kunde se sig i Stand til at give sine Børn en Opdragelse og sikre dem en Samfundsstilling, som ellers havde været utænkkelig og uopnaelig. Med sin Indkaldelse gik han og hans Afkom ud af Bondeslægten, og dette har alle Dage været ham en stor Tilfredsstillelse; han hørte ikke hjemme i Bondevennernes Række, men var snarere en udpræget Modstander af enhver Art af Bonderegimente.

Den 18' December 1835 mødte han som Rekrut paa Jægersborg med Vedtegning 63" høj og fik selvfølgelig sit Bynavn som Soldaternavn, og da han senere til tog sig dette Navn, lod sine Børn døbe med Navnet, og da der ingen andre Soldaternavne i Tidens Løb kom fra den lille By, og da Navnet nu er registreret som ene tilkommende vor Slægt, saa er Slægtsnavnet altsaa slaaet fast og dets Oprindelsesdag er den 18/12 1835. Hvorlænge det vil bevares maa Tiden vise: men det maa haabes, at det vil blive baaret af mange nyttige og nogle fremragende Borgere. Den første Bærer af Navnet har lagt en solid Grundvold.

Rekrutskolen varede 1/2 Aar og afsluttedes med en Eksamen efter alle Kunstens Regler med Censorer osv. Efter det under 21/5 1836 udstedte Eksamensbevis (undertegnet Friboe og B. Marcher) bestod Fader med Tallet 194 3/8 og erholdt "for særdeles Flid og erhvervet fortrinlig Færdighed 2den Præmie af 4 Rdl. Sølvmynt". Han gennemgik derefter Kommandoskolen og Skriveskolen (Vinterhalvaarene 39 og 40) og erhvervede sig i denne den Færdighed i Skrivning, Regning, Listeføring, Retskrivning osv., som han senere levede paa gennem hele Livet i Stillinger, hvor det netop kom an paa disse Færdigheder. Hans Ophold paa Skriveskolen lagde han altid stor Vægt paa, idet han hævdede, at han mødte uden at kunne skrive sit eget Navn og gik ud derfra med

gode solide Kundskaber, hvilket hun i Fremtiden i rigelig Grad dokumenterede. Han vandt sig paa denne Skole en trofast og formaaende, men tyrannisk Velynder i daværende Ritmester Funck. Han blev Underofficer (Korporal) 9/12 1837 og 30/12 1841 fungerende Kvartermester ved den i Hirschholm garnisonerende 3' Husareskadron (Major v.Funck) til 30/6 42. Under dette Ophold stiftede han Bekendtskab med Pigen **Maren Kirstine Jensdatter** af Smidstrup, med hvem han blev gift 13/8 1842, viet af Pastor Zøylner i Hørsholm Kirke med behørig Tilladelse fra Regimentschefens Side (Friboe egenhændig til Major Funck). Moder (f. 29/7 1823) tjente paa det Tidspunkt hos en Selmer som Stuepige og fratraadte først denne Tjeneste den 1/11 42. Da Fader paa samme Tid (under 30/6 42) var udnævnt til Vagtmester og Lærer i Ekserserskolen paa Jægersborg, saa fremgaar det heraf, at de først dannede Hjemmet efter 1' November, til hvilken. Tid Fader har faaet Lejlighed som Gift paa Jægersborg. Jeg har i mine senere Aar søgt at faa nærmere Kendskab til denne Bolig hvor jeg blev født 9/9 43, men der findes desværre ikke Bygningstegninger fra Jægersborg ved Ingeniørkorpset fra den Tid, saaledes at det kun kan oplyses efter Faders Paavisning, at Lejligheden laa i den søndre gavl af Bygning ? ³ og bestod af 1 Værelse og et lille Køkken. ⁴ I 1843 havde hen aftjent sin Værnepligt (8 Aars fast Tjeneste) og paatog sig derefter som Skik var en ny Kapitulation paa 8 Aar fra 10/12 1845, det vil sige at han mod en Godtgørelse (i dette Tilfælde 400 Rdl.) paatog sig en udskreven Værnepligtigs Tjeneste, saaledes at denne blev fri for Militærtjeneste. Denne Stillingssum paa 400 Rdl. blev Grundvolden for hans senere Økonomiske Stilling. Som Vagtmester fungerede han derefter som Økonomiskriver og Kvartermester og fra 31/3 50 som Korpsskriver ved Husardivisionen. Fra 1' Juni 50 fungerede han tillige som Regnskabsfører ved denne, saalænge den var udkommanderet og fik i den Tid den for en Regnskabsfører (Intendant) reglementerede Gage med Felttillæg. 27/8 53 afgik han fra Husarerne og ansattes som Brigadeskriver ved 1' Kavalleribrigade (H.H. Prinds Christian ⁵) og avancerede samtidig til Overvagtmaster. Blev i denne Stilling Dannebrogsmænd under 1/8 1857 ⁶. Han gjorde derefter stadig Tjeneste hos Prindsen, ogsaa da denne blev Generalinspektør for Rytteriet, indtil han efter Tronskiftet tog sin Afsked fra 1/1 1864 at regne. Dette stod i Forbindelse med, at han ved kongelig Bestalling af 26' Januar 1864 blev udnævnt til "Forvalter ved Bernstorff

³ Der er her et ophold i teksten som han senere har villet skrive bygningens tal eller bogstav ind. IL

⁴ Deres Møblement skal have bestaaet af 1 Bord og 6 Stole (naturligvis foruden Senge); men det var ekstra godt. Bordet blev endnu 1929 brugt af Datteren Caroline. AMS

⁵ Christian 9. (8.4.1818-29.1.1906), konge af Danmark 1863-1906. IL

⁶ Dannebrogsmænd: Indehaver af dannebrogordenens hæderstegn indstiftet 1808 af Fr. VI.

Dannebrogordenens Hæderstegn, indtil 1952 kaldet Dannebrogsmændenes Hæderstegn, er et sølvkors, der i særlige tilfælde kan tildeles bærere af Dannebrogordenen. Ordenen uddeles af kongen uden en ministers underskrift.

Kilde: http://www.roennebech.dk/www_fredericiashistorie/html/fredericia/lex/fa_lex.html#d. IL

Slot med Tilliggende", hvilken Bestalling af Hensyn til Regnskabsaflæggelsen over de Statskassen tilhørende Inventarier blev tinglæst 16/5 66 efter Indenrigsministeriets Forlangende af 12/5 66. Hans Forretning som Slotsforvalter blev i Løbet af Aaret 1864 (fra 1/11) forøget med Bestyrelsen af den til Slottet hørende Avlsgaard. Der var hertil tidligere antaget en Svoger, der ejede et Hus oppe i Nordsjælland og var en saare skikkelig Mand, men han egnede sig ikke og hans Kone endnu mindre til at styre en Bondegaard og maatte derfor rykke ud, og Fader overtog saa selv Styrelsen. Hans Stilling var nu ret vel lønnet, idet han havde 195 Rdlr. i Pension og 800 Rdlr. som Slotsforvalter og fri Bolig og Ophold for sig og Familie som Bestyrer af Avlsgaarden, men hans Udgifter vare ogsaa store, idet han maatte holde 2 Sønner i Pension i København. Ved Bestalling af 8/4 1866 blev han udnævnt til "Vor virkelige Kammerassessor" med Rang i 8' Klasse Nr. 2. Det blev ham tilbudt at blive Krigsraad, altsaa en Rangklasse højere, men det afslog han, fordi han ikke mere vilde have noget med Krigsvæsenet at gøre, nu da han havde taget sin Afsked og var traadt over i Civiletaten, og saa var der nok nogen Friktion med Overhofmarskallen, der foranledigede, ikke alene at Fader ikke blev Kammerraad, hvad han ønskede, men ogsaa at Bestallingens Udfærdigelse blev forsinket og forsynet med en senere Dato end af Kongen bestemt. Dette sidste forhindrede dog Kongen selv, idet han udraderede Datoen og med egen Haand skrev 8' April (hans Fødselsdag), hvad Bestallingen tydeligt udviser.

Stillingen som Slotsforvalter ved et saa stærkt benyttet Residensslot som Bernstorff gav Anledning til mange Ærgrelser, der dog aldrig stammede fra de kongelige Herskaber, med hvem Fader altid stod paa en god Fod, men derimod fra Hofpersonalet, der ofte fandt paa at blande sig i Ting som ikke kom dem ved eller komme med Bemærkninger, som afficerede Faders ikke ringe Selvfølelse. Da nu tilmed min Søster Anna døde i Aaret 1866 og Moder i 1867 og Faders 2den Kone, med hvem han blev gift i 1869, ikke passede i Ensemblet og da den Ensomhed, hvori han levede, ikke smagte ham, der var vant til at færdes i københavnske Forhold og altid have noget at spekulere paa, og da han endelig ikke kunde tilse sin Ejendom i København, saa endte det med, at han søgte sin Afsked, den han da ogsaa fik ved kgl. Resolution af 27' Januar 1871 fra 1/4 71 at regne med en Pension af 400 Rdlr. og en særlig Understøttelse indtil videre af 100 'Rdlr. (kgl. Res. af 18/2 1870). For sin Bestyrelse af Avlsgaarden fik han Generalkvittering af Overhofmarskallatet efter indsendte Aarsregnskab under 20/4 71, hvorhos dette bevidnede ham "sin Paaskønnelse og Anerkendelse af den Orden, hvormed og den tilfredsstillende Maade hvorpaa Bernstorff Avlsgaard med tilhørende Besætning, Sæd, Inventarium etc. af Dem er bleven overleveret til Gaardens nuværende Bestyrer."

I April 1871 flyttede han saa ind til Kjøbenhavn og tog Bolig i sin Ejendom Nr. 16 paa Nørrebro
Dossing og henlevede saa Resten af sine Dage som Pensionist efter at have tjent i Militæretaten
fra Dec. 55 til Jan. 64 altsaa i 29 Aar og derefter i Hofetaten fra Januar 64 til April 71 altsaa i 7 Aar
ellor i det hele taget 36 Aar. Som det senere vil ses vedblev han dog stadig at virke som Privatmand.
Da Fader i 1843 paatog sig en ny Kapitulation, fik han som foran nævnt udbetalt en Stillingssum af
400 Rdlr. Den almindelige Sædvane mellem Underofficererne var den Gang at Stillingssummen
blev destilleret bort saa snart som muligt. Fader tog det paa en anden Maade, han gemte omhyggelig
sin lille Kapital. Da han saa i Sommeren 44 flyttede til Kjøbenhavn som Økonomiskriver begyndte
han at se sig om for at faa sin Kapital anbragt paa en frugtbringende Maade og købte da i 1845 gl.
Nr. 103 i Wildersgade paa Christianshavn for 6500 Rdlr. og solgte det atter om Foraaret 46 for 7000
Rdlr. Denne første Privatforretning gik altsaa godt og ansporede ham til at gaa videre ad samme
Vej. Om Efteraaret 46 købte han Huset (?) Nr.6 i Kokkegade (nu Fredericiagade) for 6200 Rdlr.
Umiddelbart efter Kjøbet brændte en stor Del af Huset. Herom har Fader tidt fortalt. Han havde da
Lejlighed i Kælderen i Forbygningen til Ny Husarkaserne og blev vækket om Natten af Moder, som
var foruroliget ved Vægterens Alarm. Fader lagde ganske rolig Haanden paa Væggen og svarede:
Aah, den er jo ikke varm endnu, og lagde sig til at sove videre. Slet saa rolig var han imidlertid ikke
den næste Morgen, da der kom Bud om, at det var hans Hus, der var brændt; thi under de
foreliggende Omstændigheder og navnlig under hensyn til, at Ildsvaaden aldeles ikke kom
ubelejligt for den gamle raadne Kasse, havde det jo ikke været unaturligt, om der var falden nogen
Mistanke paa ham. Det skete imidlertid ikke, og det varede ikke længe før 2 i Ejendommen boende
Brødre blev anholdt og senere overbevist.⁷ Denne Ejendom beholdt han til 1854 da han solgte den
til en Spækhøker Sørensen for 9000 Rdlr. For at forstå Betydningen af at eje en saadan Ejendom
maa man erindre, at hans i Ejendommen indestaaende Penge ikke var noget stort Beløb og at den
Slags Ejendomme til Smaafamilier gav en forholdsvis meget betydelig Leje saaledes at han maaske
har haft indtil 20 % af sin Kapital, altsaa maaske et aarligt Tillæg til sin Lønning af 6-800 Rdlr.,
hvilket for den Tid var et meget anseligt Beløb. Da han nu tilmed boede meget økonomisk, om end
langt bedre end andre i hans Stilling, saa kunde han ikke undgaa Aar for Aar at formere sin Kapital
og naaede derved saa vidt, at han kunde spekulere paa større Opgaver, saa meget lettere som han nu

⁷ Tante Line fortæller om denne Episode: "Da Fader kom hen til Brandstedet, stod Brandmændene og sprøjtede paa en
brændende Bjælke. Fader befalede dem da at save Bjælken over, hvilket jo bedst forhindrede Ildens Fremtrængen. Dette
tog tillige Mistanken fra Fader, og den faldt paa de 2 Brødre, der blev sat i Fængsel - adskilte - men længe nægtede.
Politiet benyttede sig da af et Fif. De sagde til den ene, at nu kunde han ligesaa godt bekende da hans Broder *havde*
tilstaaet; men han nægtede alligevel stadigt. Saa blev han ført ind i Retssalen, hvor Broderen ogsaa var, og da han saa
ham, udbrød han grædende: "Hvor kunde du dog sige det!", og saa var han jo fangen. AMS

ikke vilde have vanskeligt ved et stifte fordelagtige Laan, og dette var han i og for sig ikke bange for, idet han hævdede, at han med Glæde betalte Kammerherre Krag (en da bekendt Diskontør) 6 %, naar han selv fik 10 %. Paa denne Tid var Nørrebro begyndt at komme i Opkomst, og han saa straks, at her var noget at gøre for en Mand med Kapital. Der var bl.a. et stort Grundareal, hvorpaa senere Frederik VII's Gade m.m. blev anlagt, som han havde paa Haanden, men denne Spekulation, der vilde have gjort ham til en rig Mand, blev forpurret af Moder, som var bange for at han skulde miste det, han havde fortjent, og som de med deres Lefvød ikke kunde undvære. Saa endte det med, at han fik det daarligste der var paa Markedet, men ganske vist det sikreste, idet han købte Ejendommen Nr. 32 paa Nørrebrogade for 19,160 Rdlr., den han senere i 1862 solgte til ovennævnte Sørensen for 23,000 Rdlr., samtidig med at han købte Ejendommen Nr. 115 paa Vesterbrogade for 22,000 Rdlr. Han var nu kommen saa vidt, at han mente at kunne tillade sig at gøre noget, som han meget godt vidste var alt andet end rentabelt, men som han havde en brændende Lyst til, nemlig at bygge, og saa opførte han en lille Bagbygning til Nr. 115, som sikkert ikke forhøjede dennes Værdi det allermindste. Da den ofrede Kapital var ret begrænset, saa var Ulykken ikke større, men Begivenheden betegner et Omslag fra den nøjeregnende og forsigtige Kapitalsamler til den mindre nøjeregnende Kapitalbruger.

Det var imidlertid ikke alene i Egenskab af Husejer, at han søgte at forbedre sine Kaar. I 1857 tog han Borgerskab som Porcellænshandler ⁸ og aabnede samme Aar om Efteraaret en saadan Handel i Stueetagen i hans Ejendom Nørrebrogade 32. Jeg tvivler imidlertid meget om, at denne Handel, som han fortsatte til 1862, gav noget positivt Udbytte. Det var oprindelig Mening, at Moder skulde staa for den, medens han passede sin egentlige Gjærning, men hun havde ikke mindste Begreb herom, ejheller noget Talent dertil, og jeg tror ikke en Gang Lyst til at handle. Handelen blev derfor yderst begrænset, og der tjentes vistnok ikke stort paa det lidt, der solgtes; thi Varene indkøbtes vist saa dyrt som muligt, da Fader var ganske uvidende om Konjunkturforholdene og utvivlsomt i Lommen paa Probenreuterne ⁹, naar disse blot snakkede ham efter Munden og smigrede lidt. Tiden slæbte sig imidlertid hen, men da det endelig blev altfor aabenbart, at Ideen var ganske forfejlet, saa gjorde han ondt værre ved at engagere en af Lejerne i Kokkegade, en uhyre skikkelig og pæn Mand, som i mange Aar havde havt Arbejde ved Havnens Muddervæsen, som "pramsjover", til bestyrer og Ekspedient. Han blev fint udhalet og placeret bag Disken for at handle

⁸ Porcellænshandel var i de Dage altid knyttet sammen med Thehandel og man skulde først tage en Eksamen, inden man fik Borgerskab. AMS

⁹ En probenreuter er en handelsrejsende. Kilde: Ordbog over det dansk sprog. IL

med Damerne, der kom for at købe Porcellain. Ideen var jo ligefrem barok og gik naturligvis i Stykker. Hvad den kostede Fader i Penge, har jeg ingen Idee om, men den har ikke været billig og vilde være bleven endnu kostbarere, om hans gode Ven Sørensen ikke var kommen ham til Hjælp og skilt ham af baade med Ejendom og Forretning i Aaret 1862.

Sluttelig skal jeg nævne, at han i 1851 søgte om Postmesterembedet i Sakskøbing og i 1852 om et Embede som Branddirektør i Flensborg og endelig i 1853 om et Embede som Toldkontrolør i Faaborg. Han var udmærket anbefalet men fik ingen af dem, af den ganske naturlige Grund, at han var underkvalificeret ikke i Dygtighed, men i social Stilling. Det var den samme Omstændighed, som bragte ham en uhyre Skuffelse i December 1863, hvis Aarsag han aldrig lærte at forstaa. - Jeg kommer senere tilbage hertil.

Hans 2den Kapitulation udløb i December 1851, men imod Sædvane lod han sig ikke stille 3die Gang uagtet Stillingssummen var ganske betydelig, fordi han ikke vilde lade sig binde til Militærtjenesten. Dette, saa vel som hans forannævnte Ansøgninger om Embede vidner om, at han paa den Tid troede paa en Fremtid udenfor Underofficersstanden. Det gik jo anderledes, og han kunde uden Skade have indkasseret Stillingssummen.

Som tidligere anført blev Fader 13/8 1842 gift med Maren Kirstine Jensdatter, Datter af Husmand Jens Nielsen og Hustru Maren Nielsdatter i Smidstrup¹⁰. Hun var født den 29/7 1823, døbt 5/10 s.A., konfirmeret Paaske 1837 af Pastor Zøylner med udmærket godt Vidnesbyrd saavel for Christendoms Kundskab som for sædeligt Forhold. Hun kom derefter ud at tjene fra 1/5 37 til 1/11 42, da hun flyttede sammen med sin Mand i den første Lejlighed paa Jægersborg. De boede derefter paa følgende Steder:

Jægersborg fra Nov. 42 til Juli 44.

Husarkasernen i Kjøbenhavn (Ny Husarkaserne) fra Juli 44 til Okt. 53.¹¹

Hjørnet af Borgergade og Hoppens Længe fra Okt. 53 til Okt. 54.

Nørrebrogade 32 fra Okt. 54 til - 62.

Vesterbrogade 115 fra - 62 til Novbr. 63.

Bernstorff Avlsgaard fra Novbr. 63 til 1871.

Her døde Moder 1/8 1867.

¹⁰ If. folketællinger af 1834, 1840 og 1845 hed Jens Nielsens kone Ane Magdalene Jacobsdatter og kom fra Møn. IL

¹¹ Adressen er Toldbodvej 285 if. folketællinger af 1845 og 1850. IL

Om de nævnte Boliger kan jeg fortælle Følgende: Paa Husarkasernen boede de først i Forhuset i Kælderen i en ganske overordentlig usund Lejlighed, hvor kun jeg kunde trives, sandsynligvis fordi jeg den meste Tid af Døgnet opholdt mig i frisk Luft enten paa Kældertrappen ud til Gaarden eller i Vindueskarmen ud til Toldbodvej. Fader fik en alvorlig Gigtfeber, Moder fik Tyfus, og min ældste Søster som fødtes her døde af Tyfus, 5/4 Aar gammel. Min anden Søster fødtes ligeledes i denne Kælder, men flyttede umiddelbart efter sammen med os andre over i den store Mandskabskaserne, der laa i Baggaarden med Facade ud til en stor aaben Stenplads, der atter laa ud til Bredgade og var ubebygget af Hensyn til det overfor liggende Frederiks Hospital. Det var en sund og god Lejlighed med 2 store Værelser og Køkken, og da den vedliggende Trappe var forbeholdt de gifte Familier, havde vi ikke noget med Husarerne at gjøre. Her boede vi i de 3 Krigsaar, indtil Fader kom hjem i 1850, og her fødtes det 4de Barn 10/9 49. Vi flyttede derefter til Munderingskammerbygningen i Forgaarden paa 1ste Sal; hvor vi boede til Slutningen af 1853 i de Aar, da Fader var Korpskriver ved Gardehusardivisionen. Lejligheden var paa 3 Værelser med Køkken men var meget slet, idet de to Værelser vendte ud til en Smøge, hvor der hverken var Lys eller Luft, og Køkkenet var saa at sige ganske mørkt. Der bødedes noget paa Forholdene derved, at vi havde faaet overladt Brugen af en stor 3 Fags Sal, Forhørstuen, som aldrig blev brugt efter sin Bestemmelse. Denne Stue anvendtes nu som Børnestue. I denne Lejlighed traf Koleraen os. Fader blev syg og det 4de Barn, en Dreng, der laa i Seng sammen med mig, da han blev syg, døde den 22/7 53. Mig bed der intet paa. Det var en dejlig varm Sommer, og jeg morede mig storartet under den bestandigt forlængede Ferie. Jeg erindrer tydeligt, at jeg fik en vældig Lussing af Fader, da jeg en Aften afleverede Aftenberlingeren med den flotte Bemærkning: idag er der bare død saa og saa mange, hvad der i Virkelighedon betød, at der var død saa mange som nogensinde før. Det var efter Faders Mening ikke noget at gøre Løjer med. Det var medens vi boede her, at jeg hentede mig de to store Ar, som jeg bærer den Dag i Dag efter Saar, som vilde have kostet de fleste andre Livet. Det ene fik jeg ved at gaa paa Hovedet ned af et Plankeværk, det andet ved at falde imod en firkantet Jernovn. Vi havde den Gang en fuldblods Type paa en Læge af den gamle Skole Overlæge Rørbye. Høj, mager, skægløs, lange Fingre, fin, stille og fornem i sit Væsen med Hovedet lidt paa Skagge og med et Par Vorherre Øjne, som kunde dulme de værste Smerter. I denne Lejlighed fødtes det 5te Barn, en Pige, 1851, samt i 1853 det 6te og 7ende Barn, 2 Tvillingbrødre.¹²

¹² Den ene af tvillingerne er min oldefar, Caj Vildenrath; den anden døde året efter. IL

Da Fader i 1853 afgik fra Husarerne og blev ansat hos Prins Christian, flyttede vi ud af Kasernen og hen i privat Lejlighed paa Hjørnet af Borgergade og Hoppens Længe 1' Sal hos en da meget anset Urtekræmmer Overgaard. Lejligheden var kun paa 3 Værelser, men da Børnene kun var smaa, fandt vi god Plads, og i hygiejnisk Henseende var Boligen saa god, som tænkes kunde, og Stuerne var baade høje og rummelige og havde rigeligt med Sol. Jeg for mit Vedkommende har kun lyse Minder fra denne Lejlighed. Urtekræmmeren selv huserede i Kælderen og kom sjældent derfra. Han passede selv sin Forretning, "som en Smed", sagde Fader, der i høj Grad beundrede hans Arbejdssomhed. I Stuelejligheden regerede Pigen og 3 Sønner i en Alder fra 10 til 16 Aar, og paa 2den Sal hans døve Kone med 2 á 3 Døtre. Menagen var faktisk delt i 3 af hinanden ganske uafhængige Dele, der ikke en Gang samledes til Maaltiderne. Jeg hørte til i Stueetagen og i den lave 1 Etages Sidebygning, hvor Lageret fandtes, og hvor vi havde Lov til at spise af Svedskerne, Rosinerne, Sukkeret osv., saa meget vi vilde, hvilket vil sige, at vi efter ganske kort Tids Forløb legede dernede mellem Sække og Tønder men kun sjældent rørte ved de søde Varer. Den yngste Søn og jeg var omtrent jævnaldrende, og han var en ualmindelig tiltalende Dreng. Han døde som Søkadet af Lungebetændelse, som han paadrog sig ved efter et Bal at sidde i et aabent Vindue for at blive afkølet. Den gamle Pige var et Mønster paa et gammeldags Tyende, elsket af alle og respekteret af Drengene langt mere end Forældrene. Jeg erindrer herfra en lille Episode. Jeg laa i en lav Seng, der om Dagen kunde skydes ind under en af de store. Der laa jeg en Dag af en eller anden Sygdom, som dog ikke forhindrede mig i at læse og skrive, og væltede Blækkuset ned i Sengen. Forfærdet over Ulykken slikkede jeg alt Blækket op og slugte det meste, inden Moder kom ind og tog Affaire. Det gik godt, men jeg saa jo farlig ud og maatte blive hjemme til Blækket var nogenlunde skuret af Mund og Næse. Fra denne Lejlighed husker jeg ogsaa en Dag under en Tordenbyge, at jeg stod i vort Vindue og saa, at Hindegade svømmede, medens Krokodillegade var ganske tør. At sligt kunde passere forekom mig at grænse til det utrolige, hvad det jo forøvrigt ogsaa gør. Den næste Sommer flyttede Prinsen til Bernstorff, og Brigadekontoret blev da etableret i en af Portpavillonerne. For nu at slippe for hver Dag at køre frem og tilbage til Byen, fandt Fader paa, at han kunde faa en billig Sommerlejlighed paa Jægersborg 1 en af Kasernebygningerne. Denne Lykke opnaaede han ogsaa, ligesom han derved kom paa Afstand af det Efterslæt af Kolera, der om Sommeren grasserede i København, men det havde alligevel været bedre, om vi vare blevne i København i vor gode Lejlighed. Den vi fik paa Jægersborg bestod af 2 Værelser til Gaarden i en Stueetage med Køkken i en brolagt Kælder, hvor Tudser og andet Kryb huserede saaledes, at man kun kunde færdes der med Trætøfler. Her døde den ene af Tvillingerne og netop af Kolera, som vi

vare flygtede for. Jeg kørte hver Dag til og fra Skole med Per Mælkekusk fra Dyrehavegaard, hvad der kostede ikke saa lidt og medførte, at Skolearbejdet blev forsømt i høj Grad; thi naar jeg kom hjem Kl.4 efter at være kørt hjemme fra før 7, saa var der sandelig ingen Lyst til at læse Lektier. Den Gevinst Familien opnaaede var derfor i det Hele vistnok temmelig negativ. Det største Udbytte var Bekendtskabet med Boghandler Eibe, men det viste sig, som det senere skal ses, ogsaa at være mindre værdifuldt end antaget. Fader havde i disse Aar, efter at han var rykket ud af sit oprindelige Milieu, hvor han var Herre over Forholdene i enhver Henseende, ikke saa faa Ideer, som han iværksatte til liden Glæde for sig selv men først og fremmest til Skade for Moder, den haardest fik Byrderne at føle. Sommeren paa Jægersborg havde for hende sikkert kun bitre Min der, men hun var jo vant til at bøje Ryggen.

I 1854 købte Fader saa Ejendommen paa Nørrebrogade 32, og vi flyttede derud paa en 3' Sal. Der var 4 Værelser og Kvistværelse, stor Have og luftig og lys Beliggenhed, da Bebyggelsen endnu kun var i sin Vorden i vort Nabolag. Samtidig hermed solgtes Ejendommen i Kokkegade. Vi var altsaa nu rykkede op mellem en hæderlig Middelstand. I Ejendommen var der 2 Kælderboutikker (Skomager ?? og Manufakturhandler Basse). 2 Stueboutikker, (Konditor ?? og Boghandler ??), samt i Etagerne en velstaaende Rentier Petersen, der holdt Hest og Vogn, en Enkefru Petersen, hvis Søn blev juridisk Kandidat, Premierlieutenant, senere Oberst Schjønning, en Kopist og Skrivelærer, senere Toldkontrollør Thalbitzer, en afskediget Major Schantz og vor Nabo, Zylograf, senere Socialist Toucher med en umaadelig vakker Kone, en forhenværende Apotheker Achen osv., kort sagt Familier, hvis sociale Forhold var langt over dem, der paa den Tid var typiske for Underofficersstandens Vedkommende. Ganske af sig selv medførte denne Situation, at Fader fra nu af aldrig gik i Uniform, naar det paa nogen Maade kunde undgaas. Han havde en Uniform hængende paa Kontoret paa Amalienborg for en Sikkerheds Skyld, men den blev sikkert yderst sjældent benyttet.

Til disse Optegnelser vil jeg knytte nogle supplerende Bemærkninger.¹³

Fader talte meget lidt om sin Barndom. Jeg havde ikke Indtrykket af, at Barndomstiden stod for ham i nogen Glans. Hans Fader var, som han selv har sagt, urimelig streng imod ham, ganske anderledes end overfor de senere fødte Børn. Derimod var han vist sin Moders Yndling og Fortrolige, der var jo ogsaa kun 20 Aars Forskel mellem dem, og Fader elskede til Gengæld sin

¹³ Nu er det Anna Marie Sveistrup, der fortæller. IL

Moder med en dyb, beundrende, næsten sværmerisk Kærlighed. Naar han, der var overordentlig aandelig blufærdig, en sjælden Gang i sit senere Liv omtalte sin Moder, var det, som om han berørte noget helligt. Hun skal have været et sjældent fint og elskeligt Menneske, der trods sit strenge, trælsomme Liv, ofte pint af nervøs Hovedpine, endnu til det sidste bevarede sin livlige, poetisk anlagte Aand. Da Moder, som ung nyforlovet Pige, blev præsenteret for Familien, der den Gang boede paa Bernstorff, modtog Bedstemoder hende med at give hende en Forglemmigej fra Haven og fremsige et lille kønt Vers, hun selv havde digtet. Moder kunde aldrig glemme den fine, kvindelige Ynde, der var udbredt over hende. (Forglemmigejen fandtes efter Moders Død mellem hendes efterladte Breve, gemt for sig selv med Dato ved).

Et Par Oplevelser og Træk, som Fader fortalte fra sin Barndom, illustrerer, hvor strengt og nøjsomt han blev opdraget.

En Juleaften, da Fader kun var en lille Dreng, havde han som *eneste* Julegave faaet - et Lommetørklæde. Barnet, der var skuffet i sine Forventninger om Juleaftens Herligheder, satte sig stille hen og fældede Taarer; men da Faderen opdagede Grunden til hans Graad, straffede han ham for hans Utaknemmelighed, - så nu fik han endnu en Aarsag til sin barnlige Sorg.

Da han var en større Dreng vel paa en 10-12 Aar, blev han undertiden sendt af sted med Pengehjælp til sin Morfader, der boede ude paa Landet flere Mil fra Kjøbenhavn. Jeg har desværre glemt Stedets Navn. Han maatte paa sine Ben gaa derop den ene dag, ligge der om Natten og saa gaa hjem igen den næste Dag. En Gang, da han maatte gøre Turen ved Vintertide, var det blevet en bidende, streng Frost. Da Drengen var paa Hjemvejen, mødte han en kørende Bonde, der skulde samme Vej. Han bad ham da om at maatte køre med; men Bonden nægtede at tage ham op paa Vognen. Herover blev Drengen saa rasende, at han i Trods gav sig til at løbe ved Siden af Vognen lige ind til Byen. Jeg ved ikke, hvor langt det var; men det var i hvert Fald en Kraftpræstation af Rang. Fader mente som Voksen, at Bonden ikke havde nægtet ham Plads af Ondskab, men sikkert af Ængstelse for, at Drengen skulde fryse ihjel, hvis han i sin forholdsvis tynde Paaklædning kom til at sidde stille i længere Tid i den frygtelige Kulde.

I hvert Fald mente Fader, at dette Løb ved Siden af Vognen rimeligvis havde frelst ham fra at synke sammen paa Vejen af Træthed og Kulde og fryse ihjel.

Naar Fader som halvvoksen Dreng vilde blive ved at forlange mere Mad, blev det ham nægtet med de Ord: "Nej, min Dreng, Du skal nok *fødes*, men ikke *fedes*." Det var vist et Udslag af gængse Opdragelsesprincipper, der kunde være lidt haarde, men maaske ganske sunde.

KAPITEL 2

Paa Opfordring af yngre Familienmedlemmer har Faders Søster Caroline (Tante Line)¹⁴ meddelt følgende Erindringer og Oplysninger om Familien.

Rødby, Oktober 1927

Hvad jeg ved om mine Forældre? Ja, det er i Grunden uendelig lidt. Moder døde, da jeg var 7 Aar, og Fader var ikke meget talende.

Jeg har dog hørt ham fortælle, at den første Erindring, han mindedes, var, at han skar alle sin Moders Kaalplanter igennem, saa der dannedes Tvillinghoveder til stor Forbavselse for Bedstemoder og Naboer, men lille Niels var klog nok til at tie stille.

En anden Dag, han ogsaa huskede, var, da Bedstefader og alle de andre Fæstere blev kaldt op hos Herremanden, for at det skulde afgøres, om de vilde være fri Ejere eller ej.

"Naa, Far, hvad blev det saa til?" "Ja, det bliver ved det gamle for vort Vedkommende, vi har jo altid klaret det godt."

Episoden er jo kun lille, men jeg synes den kaster et Strejflys over de gamles Karakter, de maa have været af et nøjsomt, tilfreds Temperament.

En Gang havde en Svale fundet paa, at den absolut vilde bygge i Bedstemors Køkken. Bedstefar rev - skønt nødig - Reden ned; men den begyndte forfra igen. Saa slog Bedstefar et Bræt op under Reden, og Samlivet gik i bedste Forstaaelse.

Den samme rolige og besindige Behandling ydede Far en Lænkehund, vi havde, Den blev løst hver Aften og havde saa fundet paa at tumle rundt med Faarene, naar de kom hjem. Den vilde vel sagtens kun lege, men det forstod de dumme Faar jo ikke. Saa - uden at slaa Dyret - sagde Far til Folkene, at hvis den begyndte igen næste Aften, skulde de blot binde den. Det gik efter Programmet. Aftenen efter det blev den atter løst, og vi var alle meget spændte paa, hvorledes det vilde gaa. Da Hunden saa Faarene komme, luskede den ind i sit Hus og iagttog dem, til Døren var lukket, saa kom den først ud, og senere var der aldrig noget i Vejen.

Da Far blev taget til Soldat, græd Bedstefar, - han havde selv haft det saa ondt, da han, - tror jeg nok, - blev kommanderet paa Tysk; men paa Faders Tid var det danske Sprog igen blevet indført. Hvornaar Bedstemor døde, ved jeg ikke, men Bedstefar døde ca. 1868. Jeg erindrer nemlig, at Far og jeg var meget ængstelige for Storcken, hvis Rede var falden ned om Vinteren, om den vilde komme igen. Den havde en Gang været at se paa det nye Hjul, men var atter fløjet. Mens Far var til

¹⁴ Conradine Caroline Nielsen Nøkkentved, f. 15/10 1860.

Hun var det yngste barn af Niels Jensen Nøkkentved og Maren Kirstine Jensdatter. IL

Begravelse, kom dog baade den og Madammen, og jeg løb henrykt Far i Møde og raabte: " Storcken er kommen! Storcken er kommen!" Det lo de andre af, de vidste jo ikke, hvad der laa bagved.

Fader kunde hverken læse eller skrive, da han blev konfirmeret, men sin Katekismus kunde han og kom vistnok til at staa som No. 1.

Saa kom han ud at tjene, og saa vidt jeg har forstaaet, havde han kun *en* Plads, indtil han skulde ind som Soldat; men Husbonden kunde vist ogsaa være tjent med ham. - Far fortalte: engang var de ude at stakke Hø, og da det blev Fyraften, sagde Husbonden, at nu skulde de holde op for i Dag. "Nej, vi gør ej", sagde Far, "for det ser ud til uroligt Vejr." Husbond blev vred og gik hjem, mens de andre gjorde Arbejdet færdigt; men da de kom hjem, stod der dækket det nydeligste Bord, og da de gik i Seng, sagde Husbonden: "Sov I nu kun, til jeg kalder; jeg skal nok sysle i Morgen tidlig." -

Historien blev sikkert fortalt *ikke* for at forherlige sig selv, men for at vise, at en Husbond *kan* være flink.

Som Soldat gik det Fader godt, og da "den strenge Mand", som Fader altid kaldte ham, opdagede hans gode Evner, sørgede han for, at han kom paa Skriveskolen, og senere arbejdede Far paa Kontoret under ham, og det var strengt nok, for var der den mindste Fejl, blev Papiret revet ved, at "den strenge Mand" holdt Papiret op mod Lyset: om igen! Saa lærte Far sig at radere; men det blev opdaget ved, at "den strenge Mand" holdt papiret op mod Lyset: om igen! Til Slut lærte Far at gøre det fejlfrit. - Naar de var ene to, var det *overordnet* og *underordnet*, men kom der andre, kunde "den strenge Mand" godt sige: "De Herrer har vel ikke noget imod, at Nøkkentved spiser Frokost med?" hvad der selvfølgelig gavnede Far meget. - Jeg antager, at dette foregik paa Jægersborg, hvor Far efter eget Sigende levede sin lykkeligste Tid, afholdt af Soldaterne, maaske tildels fordi han hadede al unødvendig Straf, og naar han skulde eksekvere den, skete det saa lempeligt som muligt. En Dag var der dog en af Soldaterne, der var dum nok til at haane Far for hans Krumslutning; men saa blev *han* sluttet krum, saa han ikke kunde gaa i de første 14 Dage. Fader *kunne* altså blive vred.

Faders næste Foresatte satte megen Pris paa ham, og det var vistnok ham, der skaffede far ind på Kongens Kontor, men Far holdt ikke saa meget af ham, for *han* tog Forholdet omvendt: var de ene, var de Pot og Pande, men i andres Nærværelse overordnet og underordnet.

De to Foresatte hed *Christian* Ditlev - og *Kaj* Wildenrath, men for at ingen skulde opdage, at Far havde opkaldt sine Drengene efter dem, blev *de* kaldt ved No. 2 Navn. - Det fik jeg at vide, da jeg engang spurgte, hvorfor jeg havde faaet de to grimme -ine Navne. Ja, det var Moder, der syntes, de

var pæne. - Det kunde jo tænkes, at det var efter hendes Forældre, som jeg for Resten ikke ved det mindste om.

Ca. 1860 boede Far paa Nørrebrogade (32 ?), som han ejede. Han var da Overvagtimester og paa Chr. IX's Kontor.

Fader deltog i Krigen 1848-49-50, men havde kun med Soldaternes Forplejning at gøre, blandt andet havde han Pengekassen, som han skulde transportere fra Sted til Sted. En Gang maatte han over et Terræn, hvor han vidste, at han kunde være udsat for at møde Tyskerne; han fik derfor en Bonde til at læsse et Læs Halm og lagde sig med samt sin Pengekasse paa langs af Læssetræet. Der laa han altsaa godt gemt for dem, der færdedes paa Jorden. Han mødte ogsaa en tysk Patrouille, men de tog ingen Notice af Halmlæsset, men ganske kort efter kom en Officer ridende, han fik sin Hest skudt og kom i tysk Fangenskab.

Engang kom Far sent og udmattet til sit Indkvarteringssted og krøb ind. i Laden for at sove. Da han vaagnede om Morgenen og kom frem, blev han meget forundret ved at blive modtaget med Hurraraab. Han havde nemlig i Virkeligheden sovet 1 ½ Døgn, og da Soldaterne ikke kunde finde ham nogen Steder, troede de, at han var tagen til Fange af Tyskerne.

Fader laa indkvarteret baade paa Sjælland og i Jylland; men holdt mest af Jyderne. Den første Dag de kom, lod Jyden ganske vist, som om han slet ikke saa dem, men for hver Dag der gik, blev han flinkere og flinkere imod dem, mens det gik lige omvendt paa Sjælland.

Om Moder ved jeg kun, at hun blev gift, da hun var 19 Aar ¹⁵, "og flinkere Kone har der aldrig været", sagde Far. Jeg har dog *et* dunkelt Minde om Moder.

Da vor gamle skikkelige Vægter gik over Gaarden, sang jeg nemlig:

"Ole, Bole gik i Skole
med en gammel laset Kjole".

Moder hørte det heldigvis eller uheldigvis ligesom man tager det, men sagde blot: det må du ikke sige. Jeg blev alligevel saa forskrækket over min egen Uartighed, saa jeg gemte mig under Trappen, hvor Moder fandt mig, da jeg skulde have Mellemmad, og *det* kan jeg huske gjorde et mægtigt Indtryk paa mig, at jeg fik Mad og ingen Skænd.

Min første Erindring om Anna knyttes til W.C. Jeg var vel ca. 4 Aar. Da jeg var derinde, faldt nemlig Klinken for, saa jeg ikke kunde komme ud, og jeg hvinede i vilden Sky. Saa kom Anna løbende: Hvad skrider du dog for? og da hun fik Sammenhængen at vide, lyder hendes milde: Det var da ikke noget at skride saadan for, endnu i mine øren.

¹⁵ 13. august 1842.

Saa kan jeg huske, at Ditlev ganske kort før hendes Død kom ud at se til hende. Mens han sad inde hos hende, gik Moder derind, og da saa jeg gennem Døråbningen som en svævende hvid Skikkelse. Da Ditlev kom ud, spurgte jeg: "Ditlev, maa jeg se den hvide Figur, du havde med til Anna?" "Jeg havde ingen Figur med", lød hans korte Svar. Han har vel været for bedrøvet til at fæste sig ved barnets Spørgsmaal, man *hvad* har jeg set?

Jeg tror nok, at Anna var faders kæreste Barn; han kunde i hvert fald aldrig tilgive en Lærer, at han havde givet hende daarlig Opførselskarakter, fordi hun, da hun rakte Læreren noget, havde sagt: To dovne række langt. - Fader morede sig ogsaa over, at Anna engang, da han som sædvanlig smurte tykt paa, udbrød: Jamen Fader, husk dog paa, at Smørret koster to mark og 8.

Hun var vist elskelig upraktisk, hvad mange Mænd jo synes godt om. Fader fortalte i ethvert Tilfælde, at hun havde tit lagt i Kakkelovnen, men hun havde aldrig faaet det til at brænde. Sin Sygdom, mente far, at hun havde paadraget sig ved at falde paa Skolen og slaa brystet mod Bordet.¹⁶

Da hun blev begravet, - hun døde Lille Juleaften, - paastod Far, at selv hestene havde en Følelse af det sørgelige, for de gik den lange vej fra Bernstorff til Garnisons Kirkegaard Skridt for Skridt, uden at Kusken behøvede at forhindre dem i at løbe, mens de paa Hjemvejen løb saa hurtigt, at Kusken egentlig slet ikke kunde holde dem.

Nicolette¹⁷ holdt meget af Anna. Der laa efter hendes Død et Par Randers Handsker i en fin Mappe med hendes Navn paa. Hvor er det kedeligt, at man ikke har haft Sans for at gemme sligt.

Ære være deres Minde! Det er saa rart, at man kun kan erindre noget godt og venligt.

Conradine Caroline Nøkkentved.

Tante Line fortæller videre:

Fader fik i 1860¹⁸ Plads paa den senere Christian IX's Kontor og havde f. Ex. det Hverv at uddele Lommepenge saavel til Kongen som til de kongelige Børn eller rettere Prinsen og de prinselige Børn. Jeg har set Regnskabsbogen og kan huske, at der stod: Prins Valdemar - 4 Skilling, Prinsesse Dagmar - 1 Mark o.s.v.; det højeste, der blev givet, var en Rigsort¹⁹, alt sammen et Bevis paa, hvor nøjsomt Børnene blev opført. Naar Chr. IX gik ud at spadsere, kom han altid først ind paa Kontoret

¹⁶ Anna døde 19 Aar gammel af Brystsyege. AMS.

Hun døde 23. december 1866 if. listen på s.1. IL

¹⁷ Den ældste Søn Ditlevs forlovede. AMS

Hun er mor til Anna Marie Sveistrup. IL

¹⁸ Vistnok tidligere. AMS

¹⁹ Rigs-ort, en.(ænyd. d. s., ty. reichsort; foræld.) i Danmark til 1814: 1/4 rigsdaler, 24 skilling; efter 1814 som dagl. betegnelse for 24 skilling (omtr. 50 øre). Kilde: Ordbog over det danske sprog 1700-1950.

for at faa lidt Sølvpenge i Lommen til Tiggere. En Dag, da han kom ind, sagde han til Fader: "N.N. maa dog være en lykkelig Mand." - "Hvorfor mener Deres kongelige Højhed det?" - "Jo, for hvor Dag naar jeg møder ham, har han Fest hjemme enten Fødselsdag, Forlovelse eller Barnedaab, men det er altid mig, der maa betale Gildet." Til sidst blev det dog for meget, saa det blev Manden betydet, at han skulde lade Prinsen gaa i Fred. - Det var jo de vanskelige Brydningsaar mod Slesvig-Holsten. Saa var det engang, at de vilde have Chr. IX til at underskrive noget, men Fader fik sagt, at han skulde ikke. Prinsen fulgte Raadet, og det viste sig at være rigtigt. Senere sagde Chr. IX til Fader: "Hvor kunde *De* nu vide det, Nøkkentved?" - "Ja, jeg hører og ser jo lidt mere end Deres kgl. Højhed." - "Ja, det har De vist Ret i", sukkede Chr. IX.

Ca. 1864 blev Fader Slotsforvalter paa Bernstorff, og naar de kongelige boede paa Slottet, kom Kongen hver Dag ned for at slaa en Passiar af med ham. Det begyndte altid med, at Fader stod med Hatten i Haanden, indtil Konge sagde: "Tag bare Hatten paa", og saa passiarede de, mens Kongen havde den Vane at staa og svinge med Stokken, hvilket gav Anledning til, at han fornærmede Hunden Peter! Den kom nemlig løbende bagfra for at hilse paa Kongen, men blev saa ramt af Stokken, hvad den blev højst fornærmet over og gøede ustandseligt. Næste Dag var den lige saa vred; men da Kongen kom den tredje Dag med Sukker i Lommen for at formilde Peder, var Hunden borte. Fader sagde, at han havde sendt den bort, men det var ikke sandt; den var skudt; men det nænnede han ikke at sige til Kongen.

Engang vi var ude at køre, mødte vi den kongelige Vogn. Fader holdt stille og beordrede os Børn at rejse os op. Næste Dag, da Kongen kom ned til Gaarden, sagde han til Fader: "De maa endelig aldrig sige til Deres Børn, at de skal rejse sig paa en Vogn; sæt Hestene var gaaet frem, saa kunde de jo let være faldet ned.

Kongen var i det hele taget meget øm over andres og sine egne Børn.²⁰ Engang da den kongelige Kusk kørte for alle de kongelige Børn, sprang en Line, saa Hestene løb løbsk. De blev heldigvis standset i Jægersborg Allé, uden at der var sket noget, men Kusken blev saa kaldt op til Kongen, og han gik jo med Angst og Bæven, da han frygtede at faa Afsked; men Kongen spurgte blot, hvordan det dog var gaaet til, og da han havde faaet Besked, sagde Kongen: "De maa rigtignok se Seletøjet bedre efter en anden Gang, husk dog paa, at det er mine Børn, De kører med."

Kronprinsen kom en Dag ned paa Gaarden, da vi var ved at køre ind, og han satte sig paa Agebrædtet hos Pigen og Karlen, mens alle vi Børn samt Prins Valdemar laa bag i. Nu er det en stor Kunst at klare sig i en Høstvogn, hvor alt sidder løst, baade Sidefjælle, Læsetræ og Agebrædt, saa

²⁰ Christian IX's børn var: Prinserne Frederik (8.), Vilhelm (Georg 1.), Valdemar og Prinsesserne Alexandra, Dagmar og Thyra. IL

det kneb svært for Prins Valdemar, der ikke havde nogen Øvelse i den Sport, og han fik knebet sin Numse ganske forfærdeligt i alt Fald efter hans Skrig at dømme, men det morede Kronprinsen, der bad Johan sætte Farten endnu bedre op. Et Held var det da, at Prins Valdemar ikke fik klemte Fingrene af.

Samme Johan var for Resten et stort Geni til at skære ud, og Kronprinsen forærede ham en dejlig Kniv. Senere rejste Johan til Amerika. Et Par Aar efter kom Wildenrath tilfældigt i Kupé sammen med to Herrer, hvoraf den ene havde været i Amerika. Da de nærmede sig Gentoften, faldt Talen paa Kongehuset, og Herren fortalte, at han i Amerika havde truffet en Dansker, som fortalte, at han havde faaet sin Kniv af Kronprinsen. Han troede dog ikke, at det var sandt, men nu kunde Wildenrath jo bekræfte, hvad Johan havde sagt. Saa underligt kan det gaa.

Ved Kronprinsens Bryllup var vi kørende ind at se et prægtigt Fyrværkeri paa Fælleden.²¹

Om Sommeren kom engang hele den kongelige Ungdom ridende paa Æsler ind i Gaarden for at faa sød Mælk. Vi Børn stod selvfølgelig i passende Afstand og betragtede dem især Kronprinsessen, der var *vel* stor til et Æsel, men hun havde en flot Holdning.

En Dag kom Pigen hjem og fortalte, at Kronprinsen og Kronprinsessen havde været nede hos hende paa Marken, da hun malkede. De havde selv haft Glas med. Saa strøg Kronprinsessen alle Ringene af Fingrene og malkede, mens Kronprinsen holdt Glasset, og de drak begge. Dette foregik i et Indelukke, hvor ingen uvedkommende maatte komme, naar Kongefamilien boede derude. En Dag da Fader kom derind for at se til sine Høstakke, var de spredte for alle Vinde, og Kongen kom saa hen til Far og sagde: "Ja, De maa virkelig undskylde, men mine Børn morede sig saa udmærket ved at slaas i Høet."

Prinsesse Dagmar kan jeg kun erindre ved *en* Lejlighed nemlig, da hun var nede for at sige Farvel til Fader før hendes Afrejse til Rusland. Da vi netop var ved at køre ind, vilde de alle være med paa Læsset, og det gik godt nok, indtil vi skulde ned, saa glippede Tovet for Prinsesse Dagmar, eller hvordan hun nu bar sig ad, nok er det: hun trillede ned ad Læsset. Jeg kan endnu se Faders Forskrækkelse, og han talte tit om, hvor det vilde have været forfærdeligt, om der var sket en Ulykke.

Om Prinsesse Thyra har jeg ogsaa kun *et* Minde. Vi var ude ved Høstakkene og morede os med at kravle op paa Toppen og saa kure ned. Da jeg var kommen vel til Tops, tog Prinsesse Thyra og trak mig i Benene, saa jeg kom *lidt* hurtigere ned, end jeg syntes om. Jeg sagde dog ingenting men lurede paa, at hun skulde komme til Tops, for at jeg kunde gøre Gengæld, og det lykkedes

²¹ Kronprins Frederik blev gift 28. juli 1869 med Prinsesse Lovisa af Sverige (1851-1926). IL

udmærket. "Men Line, det maa du ikke gøre", sagde Fader. "Jo, naar hun trækker mig i Benene, saa trækker jeg ogsaa hende i Benene". Det var jo ikke meget pænt eller ærbødigt sagt, og Fader var da ogsaa lige ved at skænde, da Kongen afbrød ham. "Aa, lad dem dog bare more sig, de er jo Børn begge to."

Prins Valdemar kom ofte ned paa Gaarden med sit Æsel og Arbejdsvogn for at deltage i forefaldende Arbejder eller for at se, hvilke Spillopper han kunde finde paa. En Gang, da Pigen kom ned for at hente de nyopgravede Kartoffler, sad han overskrævs paa Svinehusets Tag og bombarderede Grisene med dem, - saa Kartofflerne gik altsaa i de forkerte Maver.

En anden Gang havde han sat sig op at ride paa den store graa Tyr, som altid stod i Stalden, da Fader ikke turde lade den komme ud paa Marken. Johannes havde maaske nok glemmt at strigle den, i hvert Fald saa Prins Valdemars hvide Permissioner frygtelige ud, da han kom ned. Han løb saa op til Mor og bad hende om at børste sig af, hvad hun ogsaa gjorde, men det blev bare meget værre.

"Nej, Deres kongelige Højhed, De maa vist hellere løbe hjem og faa et Par andre Benklæder paa". -

"Ja, saa maa jeg skynde mig, for ellers kommer jeg for sent til Frokost, og saa bliver Mama vred.

God Morgen!" - De kongelige sagde altid God Morgen indtil Kl. 12. Og saa kilede han af Sted.

Ovennævnte graa Tyr var hellig, d.v.s., Prinsesse Dagmar havde, efter at hun var udset til at være russisk Kejserinde, klappet den og saa blev den sendt ud til Bernstorff med Paabud om, at den skulde have det godt og ikke slagtes. Den *havde* det ogsaa godt, men det maa nu have været lidt kedeligt altid at staa i Stalden. - Efter at Fader var rejst fra Gaarden, tog Røgteren, Johannes, den da ogsaa med ud paa Marken, hvor Oskar og jeg traf dem begge, da vi engang var ude at se det gamle Hjem. Jeg var lidt ængstelig for den, da den stod og skrabede i Jorden, saa det fløj os om Ørene, mon Johannes forsikrede, *det* gjorde den kun for at jage Fluerne bort, og den gjorde os da heller ikke noget.

En Vinter blev Kongefamilien boende ude paa Bernstorff til henimod Jul, og da det faldt i med Frost og Sne, havde vi Børn mange fornøjelige Timer nede paa Søen i Slotshaven, hvor Gartnereleverne lavede os en Karrusel. Til Forandring legede vi ogsaa engang Røvere og Soldater. Prins Valdemar og jeg var paa hvert sit Parti, og Slaget kom særligt til at staa om *min* Slæde, der selvfølgelig ikke var den fineste, men den mest praktiske. Jeg forsvarede tappert min Ejendom, indtil Fader sagde, at jeg skulde give Hans kgl. Højhed Slæden. "Nej, vist ikke", sagde Kongen, "Slæden er jo hendes, saa skal hun ogsaa have Lov at beholde den." Og jeg drog stolt af med min Ejendom.

En Sommerdag kom Prins Valdemar op til Moder og skulde spørge fra Mama, om han maatte faae lidt Rugbrød og sød Mælk med over i Slotshaven. "Skal der ikke Smør paa Brødet?" spurgte Moder. "Nej Tak, Mama sagde, at det skulde være bart." Saa gik han med det. En Times Tid efter kom han tilbage og skulde bede om Forladelse, for han var kommen til at slaa et Glas itu.

Dronning Louise ²² har jeg aldrig set paa nært Hold. Det kan jo være, at hun paa Grund af sin tiltagende Døvhed helst undgik fremmede, men efter alt at dømmes har hun været en udmærket Opdragerinde for sine Børn, der altid var høflige, beskedne og venlige i deres Optræden.

Af et senere Brev fra Tante Line:

Johan (omtalt ovenfor) var en ualmindelig flink Avlskarl, ogsaa god mod Dyr. Det var ham, der svarede gamle Sørensen ²³, da denne foreholdt ham, at han lod Hestene staa paa Kjøbenhavns Gader uden nogen Sikkerhedsforanstaltning: "*Hvor* skulde de dog løbe hen og faa det bedre, end de har det hos *os*?"

Den ovenomtalte Johannes var en ældre, fattig Svensker, som Fader fik til Røgter gennem Fæstekontoret. Det har jo alle dage været vanskeligt at faa Røgtere. Men Johannes var enestående. Da han havde været hos os nogle Maaneder, fik han et Par Dages Ferie for at hente sin Kone i Sverrig; men det var slemme Dage for *os*, da Køerne brølede ustandseligt og vilde hverken spise eller drikke. Først da Johannes med et venligt: "Naa, naa, Bosserne" traadte ind i Stalden, faldt der Ro over Kompagniet.

Til Tante Lines (Carolines) Erindringer om Kongefamilien skal jeg føje følgende:

Kong Christian bevarede trofast sin velvillige Interesse for Bedstefader, saalænge han levede. ²⁴

Hver Gang Fader, som Officer, i en eller anden Anledning havde Audiens hos Kongen, undlod denne aldrig at høre til Bedstefaders Befindende og sende en Hilsen til ham. At det ikke var en ren tankeløs Bemærkning, viser følgende: Da Fader en Gang længere Tid efter Bedstefaders Død var hos Kongen for at takke for en Udmærkelse, sagde Kongen: "Det vilde have glædet Deres Fader."

Morsomt nok faldt omtrent den samme Bemærkning mange Aar senere, efter Faders Død, da Faders Brodersøn Christian Nøkkentved ²⁵ (Søn af Vildenrath) 1932 var bleven Professor ved polyteknisk

²² Dronning Louise, født prinsesse af Hessen-Kassel (1817-98). IL

²³ Sørensen havde været Bedstefaders Soldaterkammerat og Ven, var nu en velhavende Forretningsmand og Husejer i Kjøbenhavn. AMS

²⁴ Kong Christian IX døde i 1906. IL

²⁵ Christian Nøkkentved er min morfar. IL

Lærestalt og i den Anledning var til Audiens hos Kong Christian X ²⁶. Kongen sagde da til ham: "Det vilde have glædet Deres Fader, Generalen" og fandt ogsaa Familielighed, hvad der virkelig var. Trods Fejltagelsen med Slægtskabet og Faders Stilling, som ikke blev højere end Oberst, er det dog et udmærket Eksempel paa Fyrsters udviklede Hukommelse og Trofasthed.

Naar man sammenligner Faders og hans yngste Søsters Erindringer om Barndomshjemmet synes jeg, der er en Forskel i Tonen, hvilket vel kommer deraf, at Fader som det ældste Barn har gennemlevet, hvad man kunde kalde Kamparene i Hjemmet, da hans Fader med den stærke Fremdrift i sig kæmpede for at hæve sig selv og sine Børn op i et stadig højere socialt Niveau, medens den langt yngre Søster har sine første Erindringer fra et Tidspunkt, da Faderen har naaet saa højt op, som han magtede, og Hjemmet hvilede paa et solidt økonomisk Grundlag.

Bedstefader sørgede for, at alle hans Børn fik den bedste Undervisning, han paa ethvert Tidspunkt var i Stand til at skaffe dem. Min Fader viste sig allerede som Dreng at være flink og opvakt, saa han og en anden Dreng, Pechüle, skiftedes paa de to øverste Pladser.

Engang du Bedstefader gik op paa Skolen for at overvære Eksamen, stod Forstanderen i en ret livlig Ordveksling med en "Forældre". Da Bedstefader kom, hilste Forstanderen venligt og sagde: "Ja, De kommer da ikke for at klage." - "Hvor ved Forstanderen det?" sagde Fader. "Jo, for vi er godt fornøjede med Deres Søn, og saa er *De* ogsaa fornøjet med os". En fin Finte til den anden.

Vildenrath og Oskar gik vist i det "Von Westenske Institut" paa Nørregade.

Tante Line gik hos Sehneekloths paa Værnedamsvejen, vistnok Datidens bedste Skole. Piger og Drengene gik dog hver for sig. Navnlig Sprogundervisningen var fortrinlig. Hun kom trods sine 10 ½ Aar kun i 3die Klasse, da hun ikke havde læst Engelsk, men det opvejedes senere ved, at hun sprang en Klasse over. Derved fik hun dog ikke Begyndelsesgrundene i Fransk, saa det kneb, og hun bad derfor Brødrene om at hjælpe sig. Det gjorde de ogsaa og lærte hende, at "fi donc" betød "fy for Fanden". Næste Dag oversatte hun gladelig, som de havde lært hende, og der blev selvfølgelig en umaadelig Jubel i Klassen, saa hun bad ikke mere om Hjælp og kom da ogsaa hurtigt til at følge godt med.

Bedstefader opnaede den Glæde at se de fire Børn, som naaede Skels Aar og Alder, tage Landets højeste Eksaminer, hver i sit Fag.

Min Fader tog Eksamen ved Landkadetakademiet og senere ved den militære Højskole og bestod som Nr. 1. I den Anledning skrev hans Fader følgende Brev til ham:

²⁶ Christian X var konge fra 1912-1947. IL

Kære Ditlev!

Modtag min hjerteligste Tak for Din Eksamen, thi jeg kan ikke nægte andet, end at det har glædet mig overmaade meget; jeg vilde Ønske, at dette maatte have nogen Indflydelse paa Wildenrath. - Imidlertid skal I nu begge begynde paa Livet, som jeg vil ledsage med mine bedste Ønsker. - En hjertelig hilsen fra Alle her til Nicolette".²⁷

Vildenrath tog medicinsk Embedseksamen og Oskar blev cand. juris, medens det yngste Barn, Datteren Caroline, tog Institutbestyrerinde-Eksamen hos Frk. Zahle, den Tids fineste Eksamen for Kvinder.

I Anledning af den gode Uddannelse, Bedstefader gav sine Børn, sagde Christian IX engang advarende til ham: "Pas paa, Nøkkentved, at Deres Børn ikke kommer til at se Dem over Hovedet." Det blev der dog aldrig Tale om. For det første var Børnene baade for gode og for kloge dertil, for det andet var Bedstefaders Begavelse, Karakter og Principer saaledes, at han maatte indgyde Respekt. I denne Forbindelse vil jeg f. Eks. nævne, at Bedstefader aldrig bandede. Naar man tænker paa den raa Tone, der den Gang herskede særlig i de lavere militære Kredse, forstaar man, hvilken Selvstændighed og hvilke gode Principper Væversønnen har været i Besiddelse af. Ogsaa i Pengesager var han til det yderste rettænkende. Da han f. Eks. senere i Livet fik et Brændselsdepot under sin Administration, tog han aldrig den mindste Smule deraf til sin egen Husholdning, skønt dette altid havde været Skik og Brug, og noget de overordnede Myndigheder saa gennem Fingre med, selvom det strengt taget ikke var tilladt. Men Bedstefader vilde altsaa ikke have den allermindste Fordel, som ikke var hans fulde Ret.

Hans Efterkommere kan altsaa glæde sig over, at de ikke er kommet op i et højere socialt Samfundslag ved Stamfaderens mere eller mindre fine Forretningssans eller ved heldige Tilfældigheder, men ved hans Begavelse og retsindighed.

²⁷ Der er noget rørende ved Faderens Taknemlighed mod Sønnen. Paa dette Tidspunkt var Forholdet endda mindre godt imellem dem paa Grund af Faderens andet Giftermaal. Sønnen er aabenbart ikke efter sin Eksamen taget ud til Bernstorff men derimod straks rejst til sin Kæreste i Randers. AMS

BEMÆRKNINGER

Det her renskrevne rummer kapitel 1 og 2 fra " Familieoptegnelser og Erindringer samlede af Anna Marie Sveistrup, f. Nøkkentved. I. Del". De er på to bind i alt. De to kapitler handler fortrinsvis om Niels Jensen Nøkkentved.

Resten er af de to bind handler om den ældste søn, Christian Ditlev, og hans familie. Det er beskrivelsen af livet som militærmand og familielivet i det københavnske borgerskab fra o. 1860 til 1922, hvor Christian Ditlev døde.

Jeg har (stort set) respekteret retskrivningen i dokumentet.

Fodnoter mærket "AMS" er fra Anna Marie Sveistrups hånd.

Fodnoter mærket "IL" skyldes undertegnede, Irene Larsen.

Oplysninger om de kongelige har jeg fra Kongehusets hjemmeside.

Anna Marie Sveistrup blev cand.polit., vist nok den første kvindelige i Danmark.

"Frk. Anna Nøkkentved har med Hæder (laudabilis) bestaaet økonomisk-statistisk Eksamen ved Københavns Universitet. Det er første Gang en Kvinde her tager den Eksamen."

Kilde: Kvinden og samfundet nr. 6. Årgang 16, 1900. 6. februar 1900. (www.kvinfo.dk)

Hun blev ansat i finansministeriet i 1901. Her traf hun cand.jur. Christian P. Sveistrup, som hun giftede sig med i 1908.

Irene Larsen, januar 2008

MIN FORBINDELSE DE PERSONER, DER ER NÆVNT I TEKSTEN

Jens Larsen (omk. 1780-1868)

Husmand. Væver i Nøkkentved på Sjælland.

- gift med Karen Larsdatter.

Niels Jensen Nøkkentved (1813-1893)

Niels Jensen kom i 1935 i tjenesten og fik navnet Nøkkentved.

- gift med Maren Kirstine Nøkkentved, f. Jensdatter (1823-1867).

Kaj Vildenrath Nielsen Nøkkentved (1853-1908)

Bror til Christian Ditlev i teksten og altså farbror til Anna Marie Sveistrup.

Læge i 1878. Han tog tjeneste i 1878 som feltlæge i hollandsk tjeneste på de ostindiske øer: Padang, Atjen (Sumatra) og Samarang og Banjoe-Biroc på Java. Han rejste hjem i 1882. Afsked med pension (af helbredsgrunde) 18/10-1883, modtog 1882 det hollandske ærestegn for deltagelse i betydningsfulde krigsbedrifter 4/2, 1882.

Praktiserende læge i Tvede (nord-øst for Randers) fra 1883-1887. Læge i Frederikssund 1887-1889.

Fra novb. 1889 godslæge på grevskabet Tranekær under Lensgreve Ahlefeldt-Laurvigen. Død der.

- gift med Sophie (Charlotte Sophie Amalie) Nøkkentved, f. Langgaard (1857-1926), datter af Johannes Peter Langgaard (1811-1893) og Charlotte Sophie Magdalene von Seydewitz (1826-1891)

Christian Ditlev Nielsen Nøkkentved (1892-1945)

Student 1910, ingeniør. Dr. tech. 1924, docent ved polyteknisk læreanstalt 1928, professor 1932, ridder af Dannebrog 1941.

- gift med Ellen Nøkkentved, f. Petersen (1895-1974) (Worsøe-slægten)

Minna Nøkkentved Larsen (1937-2004)

Kirsten Irene Larsen, f. 1958 = undertegnede.